

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Emila Franciscyho a sudkýň JUDr. Daniely Sučanskej a JUDr. Eleny Siebenstichovej, v právnej veci žalobcu **JUDr. R.**, bývajúceho v B., proti žalovanému **MUDr. R.**, bývajúcemu v B., **o ochranu osobnosti**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 22 C 120/2004, na dovolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 22. novembra 2007 sp. zn. 6 Co 176/2006, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **z a m i e t a .**

Žalovanému nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e :

Žalobca sa v konaní domáhal, aby žalovanému bola súdom uložená povinnosť vyhotoviť, podpísať a doporučené zaslať na adresu žalobcu a doložiť do spisu Okresného súdu Bratislava I písomné ospravedlnenie s nasledovným obsahom: „Ja, MUDr. R., bytom M., sa týmto ospravedlňujem JUDr. R. bytom M., za svoje výroky vyslovené voči jeho osobe na pojednávaní dňa 23. apríla 2004 o 10,30 hod., ktoré sa konalo na Okresnom súde Bratislava I vo veci žalobkyne M. proti žalovanej W., o zaplatenie dlžnej sumy, vedenej pod č. 15 C 92/2001, a to za výrok, v ktorom som ho označil za najväčšieho darebáka, ako aj za výrok, v ktorom som uviedol, že na tomto tvrdení trvám.“ Na bližšie odôvodnenie žaloby uviedol, že na predmetnom pojednávaní žalobca ani žalovaní nevystupovali ako účastníci konania (žalobca sa na konaní zúčastňoval ako zástupca M. a žalovaný ako konateľ obchodnej spoločnosti). Žalovaný predmetné výroky predniesol počas súdneho pojednávania

v prítomnosti sudkyne, zapisovateľky, M. a tiež právneho zástupcu W. Vzhľadom na všetky okolnosti ich prednesenia vychádzal žalobca z názoru, že nemohlo ísť o „procesnú obranu“ žalovaného, ale o jednoznačné konanie poškodzujúce občiansku česť žalobcu a jeho ľudskú dôstojnosť.

Žalovaný v konaní poukazoval na dlhotrvajúce problémy v osobných vzťahoch žalobcu a žalovaného, ktoré (mediálnym) vyústili do celého radu súdnych sporov. Vysvetľoval kontext okolností, v rámci ktorých predniesol žalobcom uvádzané slová. Tvrdil, že išlo len o reakciu na zistenie osobnej prítomnosti M. (matky žalovaného a starej matky žalobcu) na súdnom pojednávaní. V priebehu uvedeného súdneho pojednávania totiž doslovne uviedol: „Môžeš sa hanbiť, si najväčší darebák, pretože si moju mamu 83 ročnú, vážne chorú a po ťažkej operácii dotiahol na takéto vymyslené pojednávanie“.

Okresný súd Bratislava I rozsudkom zo 16. februára 2006 č.k. 22 C 120/2004-165 žalobe vyhovel a žalovanému uložil povinnosť vyhotoviť, podpísať a doporučené zaslať na adresu žalobcu a doložiť do spisu Okresného súdu Bratislava I písomné ospravedlnenie žalovaného s textom, ktorý požadoval žalobca. Žalovaného tiež zaviazal nahradiť žalobcovi trovy konania. Súd prvého stupňa vychádzal z výsledkov vykonaného dokazovania, ktorými mal preukázané, že 23. apríla 2004 sa konalo prvé pojednávanie vo veci sp. zn. 15 C 92/2001 Okresného súdu Bratislava I, v ktorej išlo o majetkový spor medzi M. a obchodnou spoločnosťou W. Zo zápisnice o pojednávaní v predmetnej veci súd zistil, že na pojednávaní boli prítomní: konajúca samosudkyňa, asistentka senátu, M., JUDr. R. (ako zástupca M.), MUDr. R. (ako konateľ W.) a napokon právny zástupca W. V konaní o ochranu osobnosti nebolo sporné, že MUDr. R. v prítomnosti týchto osôb na uvedenom súdnom pojednávaní na adresu JUDr. R. vyslovil „si najväčší darebák“. Takéto označenie je hanlivé, urážlivé a znevažuje dotknutú osobu, lebo ju označuje za zlého človeka so spoločnosťou negatívne vnímanými vlastnosťami. Použitie týchto slov nebolo podľa názoru súdu prvého stupňa primerané okolnostiam a nesúviselo s uplatňovaním procesných práv MUDr. R.. Neobstojí obrana žalovaného, že medzi ním a žalobcom ide o hlboko narušený príbuzenský vzťah, v ktorom žalobca sám vytvára situácie, ktoré tento nedobrý vzťah len ďalej zhoršujú, a že výrok žalovaného na adresu žalobcu bol len reakciou na jeho konanie. Žalovaný mal v uvedenej (majetkovej) veci možnosť vysvetliť všetky významné skutočnosti a aj vyjadriť svoj nesúhlas s prípadným konaním žalobcu, avšak primeraným spôsobom, a nie urážlivým

označením žalobcu. Slová „si najväčší darebák“ sú natoľko expresívne, že sú v nepomere s cieľom výroku – vyjadrením nesúhlasu s konaním žalobcu, ktorý dopustil (podľa žalovaného inicioval) osobnú prítomnosť M. na súdnom pojednávaní. Predmetnými slovami žalovaný nezhodnotil situáciu vecne, nevychádzal z reálnej skutočnosti a použitý výraz nasvedčuje tomu, že jeho úmyslom bolo uraziť a znevážiť JUDr. R. pred osobami prítomnými na súdnom pojednávaní. Nešlo o prípustný hodnotiaci úsudok, ale o výrok spôsobilý privodiť zásah do osobnostných práv, medzi ktoré patrí aj právo na ochranu ľudskej dôstojnosti a občianskej cti. Zo všetkých týchto dôvodov dospel súd prvého stupňa k záveru, že žalovaný neprimerane zasiahol do práv žalobcu, ktoré sú chránené § 11 Občianskeho zákonníka, a preto mu uložil povinnosť poskytnúť žalobcovi primerané zadost'učinenie. Výrok o náhrade trov konania odôvodnil poukazom na § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti uvedenému rozsudku podal žalovaný odvolanie. Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 22. novembra 2007 sp. zn. 6 Co 176/2006 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol. Žalovanému nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. V odôvodnení uviedol, že vec prejednal v neprítomnosti žalobcu, lebo boli splnené zákonné podmienky podľa § 101 ods. 2 O.s.p. (žalobca mal predvolanie na odvolacie pojednávanie doručené dňom 30. októbra 2007 a podaním z 20. novembra 2007 ospravedlnil svoju neprítomnosť na vytýčenom pojednávaní s poukazom na svoje rodinné dôvody – chorobu detí). Odvolací súd doplnil dokazovanie oboznámením sa so spisom Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 15 C 92/2001 a dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné. Vychádzal z toho, že predmetom práva na česť a dôstojnosť v zmysle § 11 Občianskeho zákonníka je česť občana v jeho rozmanitých spoločenských vzťahoch a posúdenie určitého zásahu vždy závisí na okolnostiach konkrétneho prípadu. Konanie, ktorým malo dôjsť k zásahu do cti a dôstojnosti fyzickej osoby, je potrebné skúmať z hľadiska použitej formy, prostriedkov a iných okolností konania. Nie je porušením práva na česť napríklad výrok, ktorý bol prednesený za takých okolností, so zreteľom na ktoré nie je objektívne spôsobilý znížiť česť, vážnosť a dôstojnosť oprávneného subjektu. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania dospel odvolací súd k záveru, že slová „si najväčší darebák“ prednesené žalovaným na predmetnom súdnom pojednávaní neboli objektívne spôsobilé znížiť česť, vážnosť a dôstojnosť žalobcu u iných ľudí. I keď správanie sa účastníkov na tomto súdnom pojednávaní nebolo v súlade so zásadami slušnosti, bolo potrebné zohľadniť, že ide o blízkych príbuzných, ktorí si svoje sporné záležitosti riešia v súdnom konaní. Podľa názoru

odvolacieho súdu boli uvedené slová žalovaného emotívnou reakciou na prebiehajúci súdny spor medzi jeho matkou a obchodnou spoločnosťou, ktorej je konateľom. Nešlo ale o taký zásah do osobnostných práv žalobcu, so zreteľom na ktorý by mu bolo potrebné poskytnúť súdnu ochranu v zmysle § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka. Vzhľadom na to napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu zamietol (§ 220 O.s.p.). Rozhodnutie o trovách odôvodnil poukazom na § 224 ods. 1 O.s.p. a § 150 O.s.p.

Rozsudok odvolacieho súdu napadol žalobca dovolaním. Dôvodnosť tohto mimoriadneho opravného prostriedku vyvodzoval z odňatia možnosti pred súdom konať (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 písm. f/ O.s.p.). Ako uviedol, vzhľadom na vážne ochorenie svojho šesťmesačného syna ako aj ochorenie svojho trojročného syna sa nemohol dostaviť na pojednávanie pred odvolacím súdom, ktoré bolo nariadené na 22. novembra 2007; svoju neúčast' ale riadne vopred písomne ospravedlnil a pri tom tiež požiadal o odročenie pojednávania. Odvolací súd porušil ustanovenie § 101 ods. 1 O.s.p., lebo takto vysvetlenú a ospravedlnenú neprítomnosť (tiež v rozpore so zásadou rovnosti účastníkov konania – narušenou iným prístupom súdu k žalovanému, ktorému bolo skôr v obdobnej situácii vyhovené) nevyhodnotil ako dôvod na odročenie pojednávania v zmysle uvedeného ustanovenia. V dôsledku tohto pochybenia odvolacieho súdu nemal žalobca možnosť konštatovať a vysvetliť skutočnosti, ktoré vnímal ako dôležité pre posúdenie jeho nároku. Predmetné procesné pochybenie mohlo mať (a pravdepodobne malo) za následok tiež nepresné, nedostatočné a nezrozumiteľné konštatovanie dôvodov, ktoré majú za následok odňatie alebo neexistenciu jeho práva domáhať sa ospravedlnenia za urážlivé výroky žalovaného. Žalobca na odôvodnenie opodstatnenosti svojho dovolania uviedol ďalej to, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). I keď rodinné a príbuzenské vzťahy sú aj podľa jeho názoru dôvodom pre odlišné (miernejšie) posudzovanie intenzity a okolností zásahu do osobnostných práv, nemôžu viesť k absolútnemu odňatiu práva na ochranu osobnosti voči zásahu zo strany člena rodiny (príbuzného). Potvrďuje to aj právna úprava ochrany osobnosti, ktorá spod ochrany nevylučuje osoby v príbuzenskom pomere a osobám, ktoré sú navzájom v rodinnom alebo príbuzenskom pomere, neumožňuje neobmedzene zasahovať do osobnostných práv. Odvolací súd v danom prípade nezohľadnil, že v konaní sp. zn. 15 C 92/2001 Okresného súdu Bratislava I neboli žalobca a žalovaní (t.j. JUDr. R. a MUDr. R.) účastníkmi konania, k difamujúcemu výroku došlo na verejnom pojednávaní a osoby na ňom prítomné nemali

možnosť vyhodnotiť mieru vplyvu príbuzenského pomeru na intenzitu zásahu do osobnostných práv žalobcu. Tento urážlivý výrok nebol urobený v rámci procesnej obrany žalovaného a mal charakter výlučne osobnej invektívy bez akejkoľvek výpovednej hodnoty vo vzťahu k predmetu uvedeného konania a jeho cieľom bolo len osočiť a uraziť žalobcu v prítomnosti osôb zúčastnených na verejnom pojednávaní. Emotívnosť konania ani negatívne vnímanie prebiehajúceho súdneho konania konštatované súdom nemôže byť považované za dôvod, ktorý by umožňoval zasahovať do zákonom chránených práv iných osôb. Z týchto dôvodov žalobca žiadal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu poukázal na súdne konania, ktorých účastníkmi sú príbuzní žalobcu a žalovaného, a tiež podal svoje vysvetlenie dôvodov, ktoré viedli k týmto konaniam. Podľa jeho názoru nebola v konaní žalobcovi odňatá možnosť pred súdom konať a napadnutý rozsudok nespočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Žiadal, aby dovolanie, ktoré smeruje proti vecne správne rozsudku odvolacieho súdu, bolo dovolacím súdom zamietnuté.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorý má právnické vzdelanie (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie prípustné (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody neposudzuje dovolací súd iba podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

1. Vzhľadom na obsah dovolania, ale tiež zákonnú povinnosť dovolacieho súdu (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd otázkou, či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným. Dovolateľ procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdil a žiadna z týchto väd nevyšla v dovolacom konaní najavo.

K námietke dovolateľa, že mu postupom odvolacieho súdu bola odňatá možnosť pred súdom konať, je potrebné uviesť, že pod odňatím možnosti pred súdom konať treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. K odňatiu možnosti pred súdom konať dochádza tiež vtedy, keď súd vec prejedná a rozhodne v neprítomnosti účastníka konania, hoci nie sú pre to splnené podmienky vyplývajúce z § 101 ods. 2 O.s.p. V zmysle tohto ustanovenia súd pokračuje v konaní aj keď sú účastníci nečinní. Ak sa riadne predvolaný účastník neustanoví na pojednávanie ani nepožiadal z dôležitého dôvodu o odročenie, môže súd vec prejednať v neprítomnosti takéhoto účastníka; prihliadne pritom na obsah spisu a dosiaľ vykonané dôkazy.

Odvolacie pojednávanie, na ktorom bol vyhlásený dovolaním napadnutý rozsudok, vytýčil odvolací súd na 22. novembra 2007. Žalobca, ktorý bol odvolacím súdom na toto pojednávanie riadne predvolaný, písomným podaním z 20. novembra 2007 (doručeným v ten istý deň odvolaciemu súdu) požiadal o ospravedlnenie neprítomnosti na pojednávaní. Svoju neúčasť vysvetlil rodinnými dôvodmi – chorobou synov, vzhľadom na ktorú tiež požiadal o odročenie nariadeného súdneho pojednávania na iný termín. Dôležitosť ním uvádzaného dôvodu, ako napokon každého dôvodu, ktorým je odôvodňovaná žiadosť neprítomného účastníka o odročenie pojednávania (§ 101 ods. 2 O.s.p.), posudzoval súd podľa konkrétnych okolností. Existenciu dôležitého dôvodu môže vo všeobecnosti preveriť len zo skutočností,

ktoré sú mu známe v čase posudzovania žiadosti účastníka o odročenie pojednávania. Dôvodnosť žiadosti skúma predovšetkým z hľadiska preukázania skutočnosti, z ktorej žiadateľ vyvodzuje existenciu ním tvrdeného dôležitého dôvodu; pokiaľ ale uvedená skutočnosť nie je v čase rozhodovania súdu o tejto žiadosti hodnoverne preukázaná, zostáva žiadosť o odročenie pojednávania iba v rovine nepodložených tvrdení, na ktoré nemožno vziať zreteľ. Žalobca ako dôvod svojej neprítomnosti neuviedol vlastné ochorenie (práceschopnosť), ale ochorenie svojich detí. Okrem toho, že ním tvrdenú skutočnosť ničím nepreukázal, súdu ani nevysvetlil, v čom bráni ochorenie jeho detí tomu, aby sa zúčastnil nariadeného súdneho pojednávania. Možno preto (v zhode s odvolacím súdom) uzavrieť, že existencia dôležitého dôvodu v zmysle § 101 ods. 2 O.s.p. nebola zo strany žalobcu preukázaná. V procesnej situácii, ktorá v prejednávanej veci nastala podaním dostatočne nedoloženej (tiež náležite nevysvetlenej) žiadosti žalobcu o odročenie pojednávania nemožno preto odvolaciemu súdu vytýkať porušenie § 101 ods. 2 O.s.p. a ani odňatie možnosti žalobcu konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Pokiaľ žalobca namieta nerovnaký prístup odvolacieho súdu k účastníkom konania a tvrdí, že odvolací súd na pojednávaní 22. novembra 2007 nezohľadnil jeho vážne dôvody neprítomnosti, hoci v prípade súdneho pojednávania 15. februára 2007 považoval neprítomnosť žalovaného za dôvod pre odročenie pojednávania, treba poukázať na obsah zápisnice z odvolacieho pojednávania dňa 15. februára 2007 (č.l. 177 až 179 spisu), z ktorej vyplýva, že odvolací súd vtedy prijal uznesenie, v zmysle ktorého bude pojednávať v neprítomnosti žalovaného, a že až po odznení prednesov žalobcu bolo pojednávanie odročené s tým, že súd vyžiada spisy Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 15 C 92/2001 a sp. zn. 22 C 120/2004. Predmetná námietka žalobcu preto nemá opodstatnenie.

Pokiaľ ide o námietku dovolateľa, že odvolací súd mu odňal možnosť konať pred súdom tiež tým, že mu neumožnil „konštatovať a vysvetliť skutočnosti, ktoré vnímal ako dôležité pre posúdenie nároku“, pričom toto pochybenie súdu „mohlo mať (pravdepodobne malo) za následok odňatie alebo neexistenciu zákonného práva domáhať sa ospravedlnenia za urážlivé výroky vznesené žalovaným“, je potrebné zopakovať, že odvolací súd žalobcu na odvolacie pojednávanie 22. novembra 2007 riadne predvolal a v súlade so zákonom mu tým vytvoril procesnú možnosť zúčastniť sa odvolacieho pojednávania, na ktorom by mal možnosť vyjadriť sa nielen k veci, ale tiež k priebehu odvolacieho konania, dokazovania na ňom a jeho

výsledkom. Skutočnosť, že žalobca túto možnosť nevyužil, nemá za následok ním vytýkanú procesnú vadu.

2. Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná (§ 242 ods. 1 O.s.p.), je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmatečnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Vadu takejto povahy dovolateľ nenamietal a v dovolacom konaní nevyšla jej existencia najavo.

3. Dovolateľ v dovolaní uplatnil aj dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. tvrdiac, že napadnutý zmeňujúci výrok rozsudku odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

V prejednávanej veci súdy oboch nižších stupňov správne vychádzali z § 11 Občianskeho zákonníka, ktorý priznáva každej fyzickej osobe právo na ochranu proti zásahom do osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Zákon nedefinuje pojem zásah ani nepodáva výpočet konkrétnych foriem zásahov, ktorými môžu byť dotknuté jej osobnostné práva. Je ním však bezpochyby tak aktívne konanie, ako aj pasívne správanie (zdržanie sa konania alebo jeho opomenutie), ktoré má v zákone uvedené znaky. Týmito znakmi je predovšetkým neoprávnenosť zásahu (neoprávneným nie je zásah do osobnostnej sféry, ak sú dané okolnosti vylučujúce protiprávnosť konania, napr. výkon práva, plnenie povinnosti, svojpomoc, nutná obrana či krajná núdza) a tiež jeho objektívna spôsobilosť negatívne dopadnúť na osobnosť fyzickej osoby. Ak určité konanie vykazuje zákonné znaky zásahu do chránených osobnostných práv, má fyzická osoba právo najmä domáhať sa, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov a aby jej bolo poskytnuté primerané zadosťučinenie (§ 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Aby vznikol právny vzťah, obsahom ktorého je na jednej strane právo domáhať sa ochrany podľa § 11 Občianskeho zákonníka a na druhej strane povinnosť znášať sankcie uložené súdom, musia byť splnené obe vyššie uvedené náležitosti (zásah musí byť neoprávnený a tiež objektívne spôsobilý privodiť ujmu na chránených osobnostných právach). I keď odvolací súd nie celkom priliehavo vysvetlil dôvody, so zreteľom na ktoré dospel k záveru, že slová žalovaného na adresu žalobcu („si najväčší darebák“) neboli objektívne spôsobilé znížiť česť, vážnosť a dôstojnosť žalobcu, neznamená to, že by uvedený záver odvolacieho súdu nebol správny.

Niektoré zásahy, i keď sa zdanlivo javia ako odporujúce objektívnemu právu, nemožno považovať za neoprávnené. O neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby nejde, ak existujú okolnosti vylučujúce neoprávnenosť zásahu. Jednou z takých okolností je aj výkon zo zákona vyplývajúceho práva alebo plnenie zákonom uloženej povinnosti. Tu totiž dochádza k stretu dvoch záujmov, pri ktorom sa individuálny záujem jednotlivcej fyzickej osoby, do osobnosti ktorej sa zasahuje, dostáva do kolízie s iným (verejným – vyšším) záujmom, ktorému sa priznáva prednosť.

K tvrdenému zásahu do osobnostných práv žalobcu malo v danom prípade dôjsť pri prednese žalovaného v občianskom súdnom konaní. Prednes účastníka občianskeho súdneho konania, pri ktorom sa vyjadruje k prejednávanej veci alebo k výsledkom vykonaného dokazovania alebo pri ktorom opisuje rozhodujúce skutočnosti, je výkonom jeho procesného oprávnenia (obdobne je výpoveď svedka alebo podanie znaleckého posudku znalcom v občianskom súdnom konaní plnením ich zákonnej povinnosti). Pokiaľ pri realizácii tohto procesného oprávnenia (pri plnení tejto procesnej povinnosti) dôjde k zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby, neposudzuje sa takýto zásah ako neoprávnený potiaľ, pokiaľ sa osoba vykonávajúca toto právo (plniaca túto povinnosť) nedopustí excesu (vybočenia). Pri posudzovaní správania určitej osoby zúčastnenej na občianskom súdnom konaní (napríklad účastníka konania, svedka, znalca) z hľadiska toho, či sa pri výkone svojich procesných oprávnení alebo pri plnení svojich procesných povinností dopustila excesu a neoprávnenne zasiahla do osobnostných práv inej osoby, treba za exces v uvedenom zmysle považovať každé konanie, ktoré vybočilo z rámca zodpovedajúceho výkonu príslušného procesného oprávnenia (plneniu príslušnej procesnej povinnosti).

V súdnych sporoch (vrátane majetkových) medzi osobami, ktoré sú v rodinnom alebo príbuzenskom pomere, alebo medzi subjektmi, za ktorých konajú takéto osoby, zohráva neraz osobná stránka veci osobitnú rolu. Tieto súdne konania sú spravidla emotívnejšie, neraz sa v nich ťažšie zachováva vecný prístup účastníkov konania k prejednávanej veci a výraznejšie sa v nich tiež prejavujú osobné animozity a antipatie zúčastnených osôb. O spor s takýmito znakmi išlo tiež v uvedenej (majetkovej) veci. Z obsahu spisu vyplýva, že aj pojednávanie pred Okresným súdom Bratislava I sp. zn. 15 C 92/2001 dňa 23. apríla 2004 bolo vnímané emotívne. Expresívne ladené slová na adresu žalobcu „si najväčší darebák“ zo strany žalovaného skutočne odzneli. Nepopieral to ani žalovaný, ktorý však poukazoval na širšie súvislosti ich vyslovenia. V zmysle tvrdení žalovaného (viď č.l. 15, 124 a 160 spisu) boli tieto slová súčasťou jeho širšieho slovného prednesu znejúceho: „Môžeš sa hanbiť, si najväčší darebák, pretože si moju mamu 83-ročnú, vážne chorú a po ťažkej operácii ‚dotiahol‘ na takéto vymyslené pojednávanie“. I keď zápisnica o pojednávaní pred Okresným súdom Bratislava I vyhotovená 23. apríla 2004 pod sp. zn. 15 C 92/2001 (č.l. 4 až 8 spisu) neobsahuje doslovné formulácie prednesov a teda ani priamo nepotvrďuje, že uvedené označenie žalobcu odznelo v rámci takéhoto širšieho prednesu žalovaného, bolo potrebné vziať na zreteľ, že žalobca v konaní o ochranu osobnosti výslovne nepopieral, že tento širší prednes žalovaného naozaj odznel – označil ho ale za vykonštruovaný a nepravdivý v tom zmysle, že M. ‚nedotiahol‘ na súdne pojednávanie a že menovaná sama podala návrh na začatie konania (č.l. 98 spisu). Z možnosti existencie tohto „širšieho“ prednesu vychádzal aj súd prvého stupňa (viď str. 3 odôvodnenia jeho rozsudku).

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu bolo pre posúdenie prejednávanej veci rozhodujúce, že predmetné slová žalovaného na adresu žalobcu odzneli v rámci výkonu procesného oprávnenia žalovaného vyjadriť sa k prejednávanej majetkovej veci (súčasťou vyjadrenia veci v širšom zmysle je aj vyjadrenie k opodstatnenosti začatia alebo iniciovania konania a tiež k zmyslu alebo účelnosti predvolania a prítomnosti jednotlivých osôb zúčastnených na súdnom prejednávaní veci). O tom, že k predmetnému výroku žalovaného došlo pri realizácii jeho procesného oprávnenia svedčí napokon aj zápisnica o pojednávaní pred Okresným súdom Bratislava I vyhotovená 23. apríla 2004 pod sp. zn. 15 C 92/2001 (č.l. 6 spisu), konkrétne tá jej časť, v ktorej žalobca žiadal zaprotokolovať invectívy žalovaného „v rámci vyjadrenia sa k návrhu“. V skutkovom a právnom rámci, v ktorom tieto slová odzneli, nebolo možné predmetný expresívny výrok žalovaného – a to aj s ohľadom na

negatívnymi emóciami poznačené príbuzenské vzťahy účastníkov verbálneho stretu – kvalifikovať ako vybočenie z medzí jeho vyjadrenia sa k prejednávanej veci, ktoré by bolo neoprávneným zásahom do osobnosti žalobcu.

Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že odvolací súd svoje rozhodnutie nezaložil na nesprávnom právnom posúdení.

Vzhľadom na to, že dovolacie dôvody uvádzané v dovolaní žalobcu (§ 241 ods. 2 písm. a/ a c/ O.s.p.) nie sú dané, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu zamietol podľa § 243b ods. 1 O.s.p.

V dovolacom konaní (procesne) úspešnému žalovanému vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobcovi, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 4 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nepriznal žalovanému náhradu trov dovolacieho konania, lebo nepodal návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy dovolacieho konania (§ 243b ods. 4 O.s.p., § 224 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok

V Bratislave 30. júla 2008

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: